

"Kistérség"

ÉRKEZETT
Dariusz Csé
2013. Szept. 30.
26321

Beszámoló jelentés a
Szekszárd-Tolnai kistérségben
(Szekszárd és Térsége Önkormányzati Társulás)
2013-ban végzett
csípőszúnyog-vizsgálatokról

Készítette:
Sáringer-Kenyeres Tamás
és Kenyeres Zoltán

Készthely
2013. szeptember 23.

BEVEZETÉS

2013-ban a csípőszúnyog gyérítéssel kapcsolatos vizsgálatok szakértői feladatainak ellátására a Szekszárd-Tolnai-kistérség területén a Pannónia Központ Kft. (8360 Keszthely, Vak Bottyán u. 37.) kapott megbízást.

A munkában résztvevő szakértők:

Sáringer-Kenyeres Tamás

biológus, növényvédelmi és agrokémiai szakmérnök

Dr. Kenyeres Zoltán

biológus

Megrendelő: Szekszárd és Térsége Többcélú Kistérségi Társulás, később: Szekszárd és Térsége Önkormányzati Társulás (7100 Szekszárd Béla király tér 8.) Kapcsolattartó: Hajdúné Varga Andrea

A gyérítést végző cég: RSZ-COOP Légiszolgáltató és Kereskedelmi Kft.
Kapcsolattartó: Kondács Gábor

Szerződött terület: 4310 ha légi kémiai, 246 ha földi kémiai.

TERÜLET ÉS MÓDSZER

A Szekszárd-Tolnai-kistérség területén 2013-ban egy szervezett módon elvégzendő szúnyoggyérítéshez kapcsolódó szakértői feladatok lebonyolítása céljából az alábbi területekkel, a következő 26 település társult.

1. táblázat: A kistérség települései a szerződött területek részletezésével

Település	Légi kezelés (ha)	Földi kezelés (ha)
Alsónyék	36	
Alsónána	51	
Báta	120	
Bátaszék	200	
Bogyiszló	280	
Decs	200	
Fadd	293	
Fácánkert		70
Felsónána	90	
Harc		91
Kéty	50	
Kistormás	59	
Kölesd	150	
Medina	120	
Murga	47	
Ócsény	250	
Pörböly	61	
Sárpilis	58	
Sióagárd	100	
Szálka		85
Szedres	200	
Szekszárd	1000	
Tengelic	200	
Tolna	500	
Várdomb	45	
Zomba	200	
	4310	246

A fenti települések gyérített területein szakértőink a 2013. május 15-én kelt megrendelést követően megkezdték a csípőszúnyog-sűrűség rendszeres mérését. A mérések nem csak a gyérített területeken folytak, a lehetőség szerinti prognosztizálás céljából több kontrolterületet is vizsgáltunk.

A csípésszámok méréséhez az Erdős–Koncz (1997–1998, in: *Tájékoztató az engedélyezett irtószerekről és az egészségügyi kártevők elleni védekezés szakmai irányelveiről*, „Johan Béla” Országos Közegészségügyi Intézet Dezinszekciós és deratizációs Osztálya, Budapest) által javasolt módszert alkalmaztuk. Az 1 órára számított csípésszámot a mintavevő személyre 10 perc alatt leszálló, szippantócsővel begyűjtött nőstény csípőszúnyog egyedek száma alapján állapítottuk meg ($6 \times$ a 10 perc alatt gyűjtött csípőszúnyogok egyedszáma). A szippantócsőbe gyűjtött szúnyog egyedeket elkábítottuk, majd meghatározáshoz mintavételenként külön kezelve elszállítottuk. A begyűjtött egyedeket faj szintig meghatároztuk.

A megbízási időszakban telefonon folyamatosan kapcsolatban álltunk a kistérség és a kivitelező képviselőjével, a tapasztalatokról rendszeresen feljegyzéseket és prognózisokat készítettünk, melyeket e-mailen juttatunk el a megbízóhoz és a kivitelezőhöz.

EREDMÉNYEK

A csapadékos télnek és kora tavasznak, az április végi magas dunai vízállásnak, valamint az ezt követő szokatlanul meleg időjárásnak köszönhetően – az országos helyzethez hasonlóan – a kistérségben is a megszokottnál jóval korábban, már május első heteiben jelentősnek mondható szúnyogártalom alakult ki. Ennek megfelelően a felkérést követő első mérések csípésszámai is azt mutatták, hogy a térségben a tervezett kémiai csípőszúnyoggyérítés megtartása indokolt. Ennek megfelelően – a megbízóval egyeztetve – 2013. május 21-én a szerződött területeken légi kémiai és földi kémiai gyérítést rendeltünk el (fő időpont: 2013. május 27–29., tartalék időpont: június 3–5.). Mivel az elrendelésben szereplő időszakban nem javasoltuk a reggeli kijuttatás alkalmazását a tervezés során az elrendelthez képest annyi változás történt, hogy a kivitelezési kapacitás miatt a gyérítésre nem három, hanem öt nap alatt került volna sor.

Az újabb mérési eredmények és a rövidtávú időjárási előrejelzések ismeretében – a megbízóval egyeztetve – 2013. május 23-án javasoltuk, hogy az elrendelt kémiai gyérítés megtartására a tartaléknapokon kerüljön sor.

A gyérítési tartalékidőpontokat közvetlenül megelőző időszakban újabb változások következtek be az időjárási- és a csípőszúnyog-helyzetben. Az újabb vizsgálatok eredményei szerint a május végén–június elején jellemző hűvös, szeles, csapadékos időjárás folyamodványaként a csípőszúnyog állományok egyedszáma a természetes mortalitás eredményeként jelentősen lecsökkent, a csípésszámok visszaestek. Tekintettel arra, hogy a fenti időjárás és annak csípőszúnyogokra gyakorolt hatása a tartalékidőpontot tartalmazó héten is folytatódott 2013. június 2-án a korábban elrendelt gyérítés teljes területen való lemondását és elhalasztását javasoltuk.

Ez utóbbi javaslatot az is indokolta, hogy a fenti időpontban már látható volt, hogy a Duna kistérségbeli szakaszán június 10. környékén az utóbbi évtizedek csípőszúnyog szezonjai tekintetében kimondottan jelentősnek számító árhullám fog levonulni. Ennek következményeként – a magas vízállás fennállásának időtartamától függően – a 26. héttel kezdődő időszakra a térség több részterületén is komoly szúnyogártalmat prognosztizáltunk, mely esetében csak újabb vizsgálatokkal dönthető el a tervezett egy kémiai gyérítés, ill. az esetlegesen a terven felül megvalósítható biológiai gyérítés legoptimálisabb időpontja.

A megbízó kérésére készített kalkulációkban a június 12-i állapot alapján az árvízi helyzet következményének tekinthető szúnyogártalom kezelésére 3500 ha-on, minimum 2 alkalommal történő földi kémiai kezelést, 5000 ha-on, minimum 2 alkalommal történő légi kémiai kezelést, valamint 500 ha-on, minimum 1 alkalommal történő földi biológiai kezelést tartottunk szükségesnek. A hidrológiai előrejelzések alapján a biológiai kezelés legoptimálisabb időpontjának a június 22–27 időszak, az első kémiai kezelésre a 26. hét, a második kémiai kezelésre a 27. hét volt prognosztizálható.

2013. június 14-től a Dunai árvíz közvetlen hatásaként fellépő súlyos szúnyogártalom kezelésének és monitorozásának felügyelete az Országos Katasztrófavédelem hatáskörébe került át.

ÉRTÉKELÉS

A Szekszárd és Térsége Önkormányzati Társulás cégünket egy kémiai csípőszúnyoggyérítés szakértői felügyeletére kérte fel. Ez normál esetében az indokoltság fennállásának megállapítását, a gyérítés elrendelését, előzetes és utólagos csípésszám-mérést, majd a hatékonyságok részterületenkénti megállapítását jelenti. A szakértői tevékenység az idei évben – a speciális időjárási körülményeknek köszönhetően – a Társulás területén a tervezett gyérítés folyamatos, majd teljes elhalasztása mellett is a normál esetben jellemzőnél több szakértői vizsgálatot tett szükségessé a 2013. május 15. és 2013. június 14. közötti időszakban. A többletmunkát az eredeti megbízási díj keretein belül elvégeztük, a költségtérítés kiegészítését nem indítványoztuk.

A teljes szezon összegzése kapcsán elmondható, hogy a 2013-as év a Duna mentén egy közepes mértékű késő tavaszi, majd a rekord mértékű áradást követően rekord mértékű nyári szúnyogártalmat hozott. A csapadékos tél/kora tavasz és az április végi magas dunai vízállás már május első heteiben jelentősnek mondható szúnyogártalmat okozott a Szekszárd-Tolnai-kistérségben. Ezt követően a július 10. körüli tetőzés, majd lassú, elhúzódó apadás két rajzáscúccsal jellemezhető, nagyon súlyos szúnyogártalmat eredményezett. Ennek során először az elöntött területek segély vizű szegélyeiből, majd a víz mederbe való visszahúzódását követően kialakuló ártéri pangóvizekből repültek ki szúnyogok nagyon jelentős egyedszámban. A Duna térségi szakaszán jellemző ártéri erdők uralta élőhelyszerkezet kiváló lehetőséget biztosított az imágók számára, ezért azok a kezelt területekre való gyérítések utáni visszatelepülése egészen augusztus elejéig egyre kitoltabban ugyan, de igen gyorsan bekövetkezett. Az árvízi időszakot megelőzően is fennállt a kémiai kezelés indokoltsága, arra azonban a csípőszúnyog ártalom folyamatos figyelemmel kísérése mellett – a közben bekövetkezett drasztikus időjárás-változások miatt – végül nem került sor (ez utóbbi jelentős költségracionalizálásnak is tekinthető). Az árvizet követő időszak szúnyogártalmait az OKF szervezésében zajló intenzív szúnyog-gyérítési program kezelte.

Keszthely, 2013. szeptember 23.

Pannónia Központ Kft.
Sáringer-Kenyeres Tamás